IV. INVESTITSIYALAR VA QURILISH

2022- yil yanvar - sentabr oylarida viloyatning iqtisodiyot va ijtimoiy sohani rivojlantirish uchun jami moliyalashtirish manbalari hisobidan 6780,8 mlrd. so‘m miqdorida asosiy kapitalga investitsiyalar kiritilib,2021 yilning shu davriga nisbatan 108,7 % ni, shundan xorijiy investitsiyalar va kreditlar 1975,2 mlrd. so‘mni (jamiga nisbatan ulushi 29,1 %) tashkil etdi.

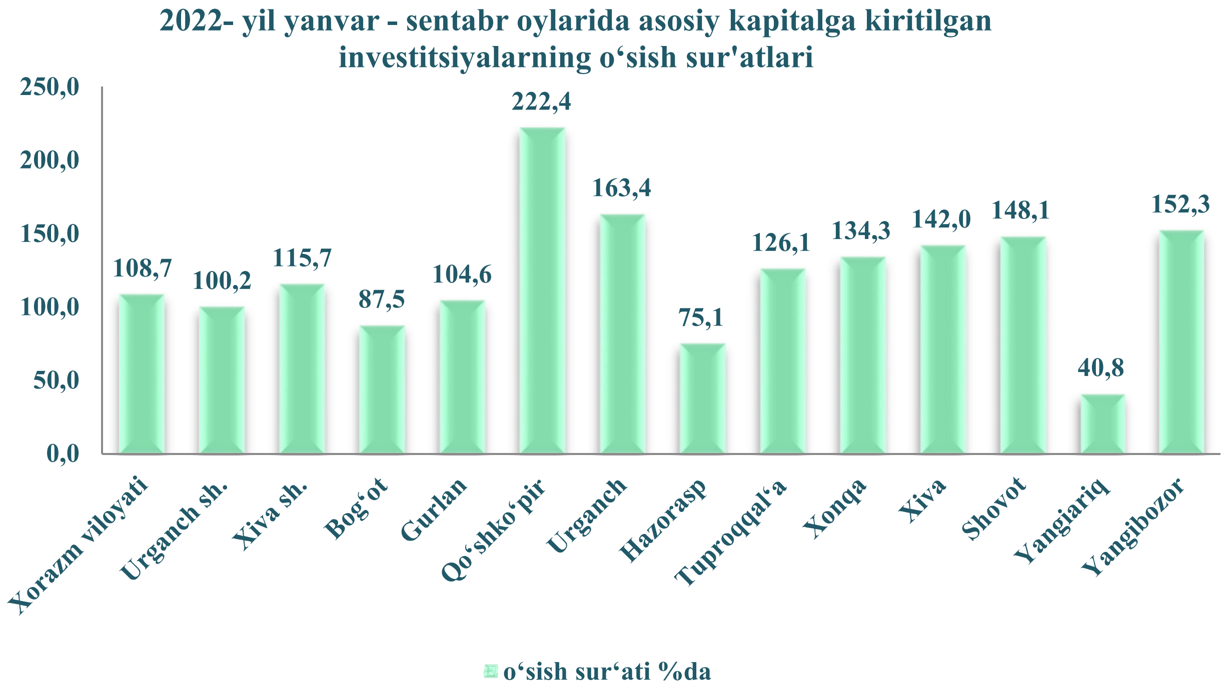

2022- yilning yanvar– sentabr oylarida jami asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning deyarli yarmidan ko‘pi, ya’ni 50,2 % viloyatning 4 ta tumani hissasiga, jumladan Urganch shahri 23,8 %, Qo‘shko‘pir tumani 10,0 %, Urganch tumani 9,0 %, Xonqa tumani 7,5 % to‘g‘ri keladi.

Ayrim tumanlarda asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning yuqori o‘sish sur’atlari kuzatildi. Jumladan, o‘tgan yilning shu davriga nisbatan Qo‘shko‘pir tumani 2,2 martaga, Urganch tumani 163,4 %, Yangibozor tumani 152,3 %, Shovot tumani 148,1 % va Xiva tumani 142,0 % o‘sish kuzatildi.

Aholi jon boshiga asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar

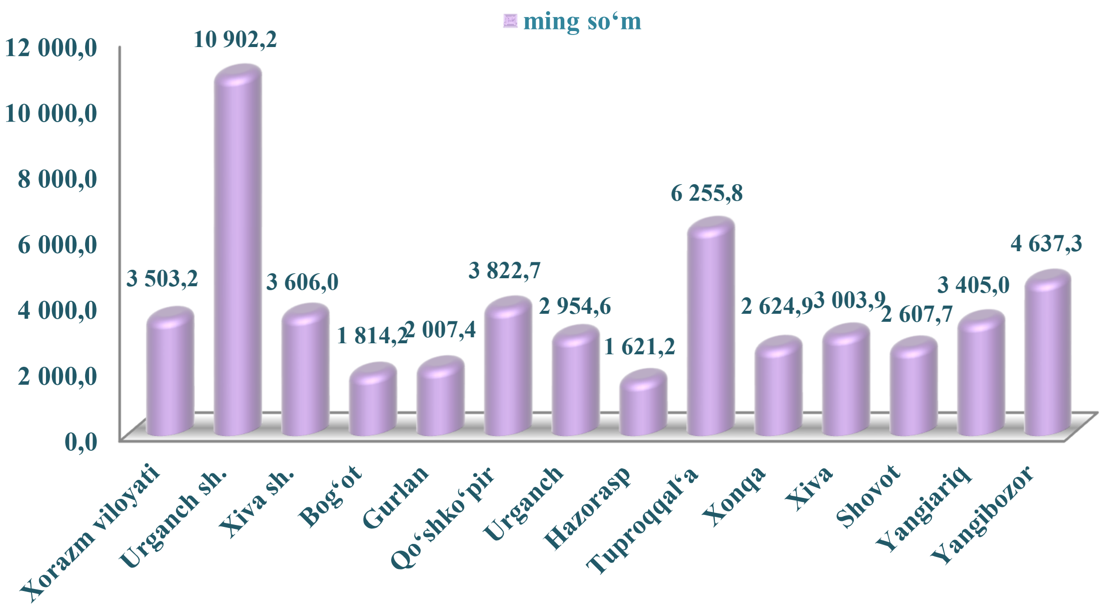

Aholi jon boshiga asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar (% da)

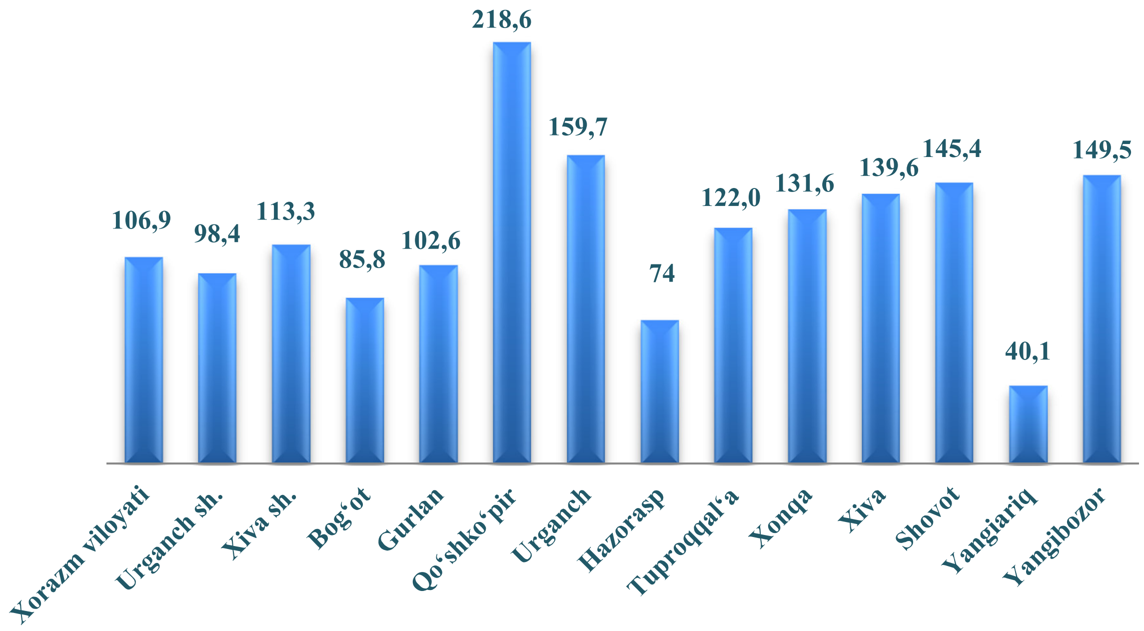

2022- yilning yanvar–sentabr oylarida aholi jon boshiga hisoblangan asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar hajmi bo‘yicha yuqori ko‘rsatkichlar Urganch shahri 10902,2 ming so‘m (98,4%), Tuproqqal‘a tumani 6255,8 ming so‘m (122,0 %) va Yangibozor tumani 4637,3 ming so‘m (149,5 %) qayd qilindi.

Moliyalashtirish manbalari bo'yicha asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar

(2022- yil yanvar – sentabr oylarida)

	mlrd. so'm	*o'sish sur'ati, %*	*yakunga nisbatan %*
Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar	**6780,8**	**108,7**	**100,0**
shu jumladan:			
Markazlashgan investitsiyalar:	**1003,1**	**109,6**	**14,8**
byudjet mablag'lari	550,2	96,5	8,1
Suv ta'minoti va kanalizatsiya tizimlarini rivojlantirish jamg'armasi	65,5	112,1	1,0
tiklanish va taraqqiyot fondi mablag'lari	76,3	32,5	1,1
hukumat kafolati ostida chet el kreditlari	311,1	5,9 m.	4,6
Markazlashmagan investitsiyalar:	**5777,7**	**108,6**	**85,2**
korxonalarning o'z mablag'lari	1937,7	146,4	28,6
aholi mablag'lari	1525,7	107,4	22,5
xorijiy investitsiya va kreditlar	1664,1	81,7	24,5
shundan:			
to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiya	289,9	81,7	4,3
tijorat bank kreditlari va boshqa qarz mablag'lari	650,1	120,3	9,6

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning texnologik tarkibi

(2022- yil yanvar- sentabr)

	jami	*Davlat*	*Nodavlat*
Jami, *mlrd. so'm*	**6780,8**	**951,3**	**5829,5**
shu jumladan: umumiy hajmga nisbatan foiz ko'rinishida			
qurilish-montaj ishlari	3555,5	689,2	2866,3
mashina, uskunalar, transport vositalari ishlab chiqarish va xo'jalik jihozlar	2858,8	209,1	2649,7
Boshqa harajatlar	366,5	53,0	313,5

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning texnologik tarkibida viloyat bo'yicha qurilish – montaj ishlarining ulushi 52,4 % ni, mashina, uskuna, inventar sotib olishga harajatlar 42,2 % ni hamda boshqa harajatlar ulushi 5,4 % ni tashkil etdi.

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarda markazlashgan va markazlashmagan investitsiyalarning ulushlari

2021- yil yanvar-sentabr

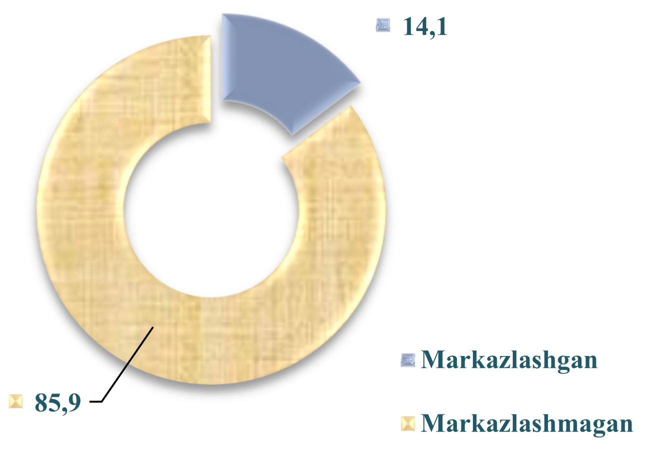

2022- yil yanvar-sentabr

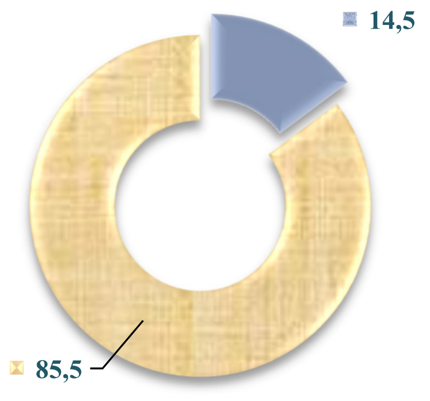

Viloyatda asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarda markazlashgan va markazlashmagan investitsiyalarning ulushlari 2022 yil yanvar-sentabr oylarida mos ravishda 14,8 % va 85,2 % ni tashkil qilib, ushbu ko'rsatkichlarning ulushlari o'tgan yilning shu davrida 14,7 % va 85,3 % ni tashkil qildi.

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning markazlashgan moliyalashtirish manbalari (ulushi % da)

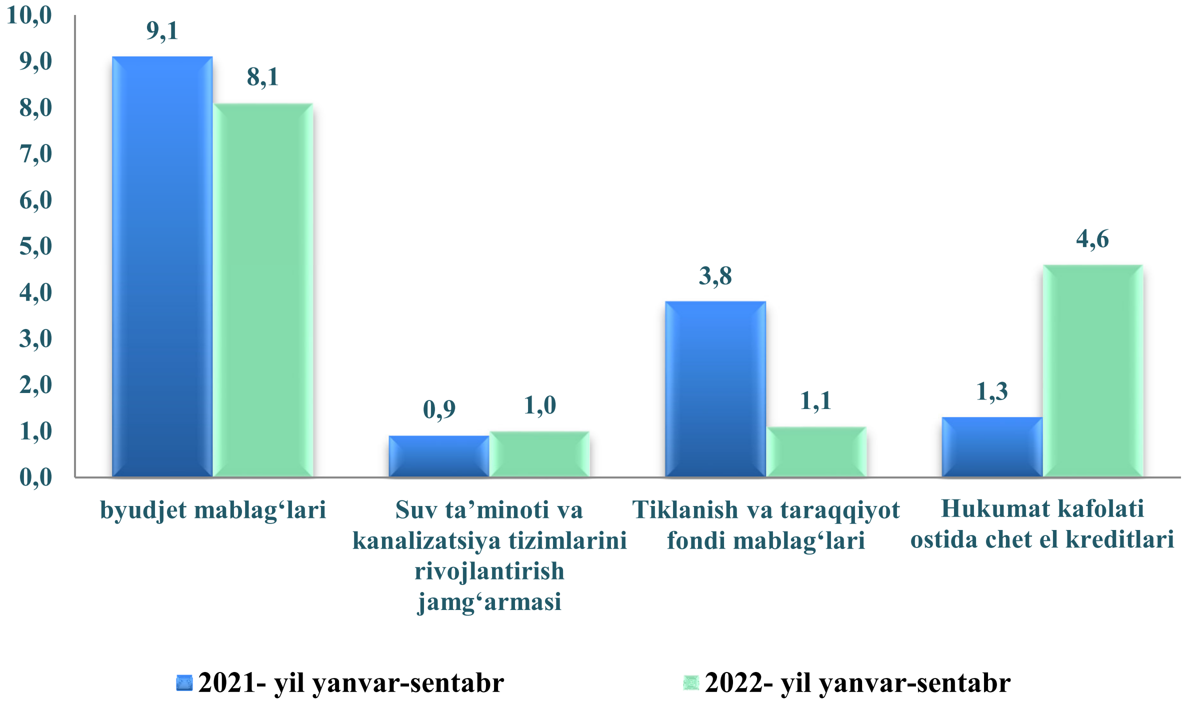

2021- yilning shu davri bilan solishtirganda O‘zbekiston Respublikasi kafolati ostidagi xorijiy investitsiyalar ulushi 3,3 % punktga ko‘paygan, mos ravishda Respublika byudjeti mablag‘larining ulushi 1,0 % li punktga kamaygan.

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning markazlashmagan moliyalashtirish manbalari (ulushi, *% da)*

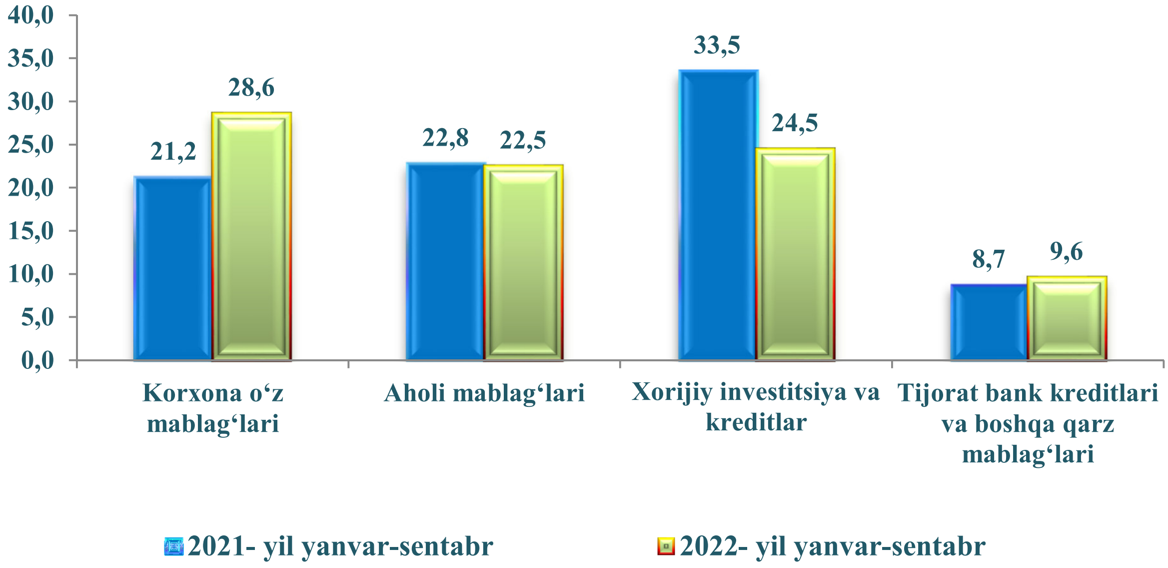

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning moliyalashtirish manbalari bo‘yicha tarkibi

	Jami investitsiyalar mlrd. so‘m	*Shu jumladan moliyalashtirish manbalari bo‘yicha: (mlrd. so‘m)*					
		Respublika byudjeti	*Suv ta’minoti va kanalizatsiya tizimlarini rivojlantirish jamg‘armasi i*	*Korxona va aholi mablag‘i*	*Tijorat bank kreditlari va boshqa qarz mablag‘lari*	*Xorijiy investitsiya va kreditlar*	*Tiklanish va taraqqiyot jamg‘armasi*
Xorazm viloyati	**6780,8**	**550,2**	**65,5**	**3463,4**	**650,1**	**1975,2**	**76,3**
Shaharvatumanlar:							
Urganch sh.	1611,9	165,9	-	905,9	107,5	356,5	76,1
Xiva sh.	345,4	17,0	-	168,6	28,9	130,8	-
Bog‘ot	309,4	16,6	0,4	211,5	44,5	36,5	-
Gurlan	306,8	56,9	0,2	167,9	38,6	43,2	-
Qo‘shko‘pir	676,4	24,3	0,2	389,5	43,5	219,0	-
Urganch	611,1	98,6	1,5	223,7	73,5	213,6	0,2
Hazorasp	324,1	28,6	20,2	184,9	24,1	66,2	-
Tuproqqal’a	356,8	17,6	15,2	201,2	48,7	74,0	-
Xonqa	505,9	26,9	19,4	218,7	72,5	168,5	
Xiva	451,8	41,4	0,4	192,3	60,4	157,4	-
Shovot	457,0	11,0	5,1	186,4	28,7	225,8	-
Yangiariq	407,1	16,6	2,8	172,8	32,6	182,2	-
Yangibozor	417,0	28,6	0,1	239,9	46,6	101,7	-

Iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha 2022- yilning yanvar–sentabr oylarida asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar hajmi

	mlrd. so‘m	*Jamiga nisbatan % da*
Jami:	**6780,8**	**100,0**
Qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligi	1027,4	15,1
Ishlab chiqarish sanoati1	1578,0	23,3
Qurilish	383,0	5,6
Ulgurji va chakana savdo, motorli transport vositalar va mototsikllarni ta’mirlash	268,0	4,0
Tashish va saqlash	679,1	10,0
Ta’lim	285,1	4,2
Jami faoliyat turlaridan tashqari: turar joy qurilishiga investitsiyalar	1013,8	14,9
Boshqa faoliyat turlari	1546,4	22,9

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning 63,3 % dan ortig‘i quyidagi iqtisodiy faoliyat turlariga yo‘naltirildi: ishlab chiqarish sanoati (23,3), qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligi (15,1 %), jami faoliyat turlaridan tashqari: turar joy qurilishiga investitsiyalar (14,9 %) va tashish va saqlash (10,0%).

2022- yilning yanvar – sentabr oylarida iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar tarkibi

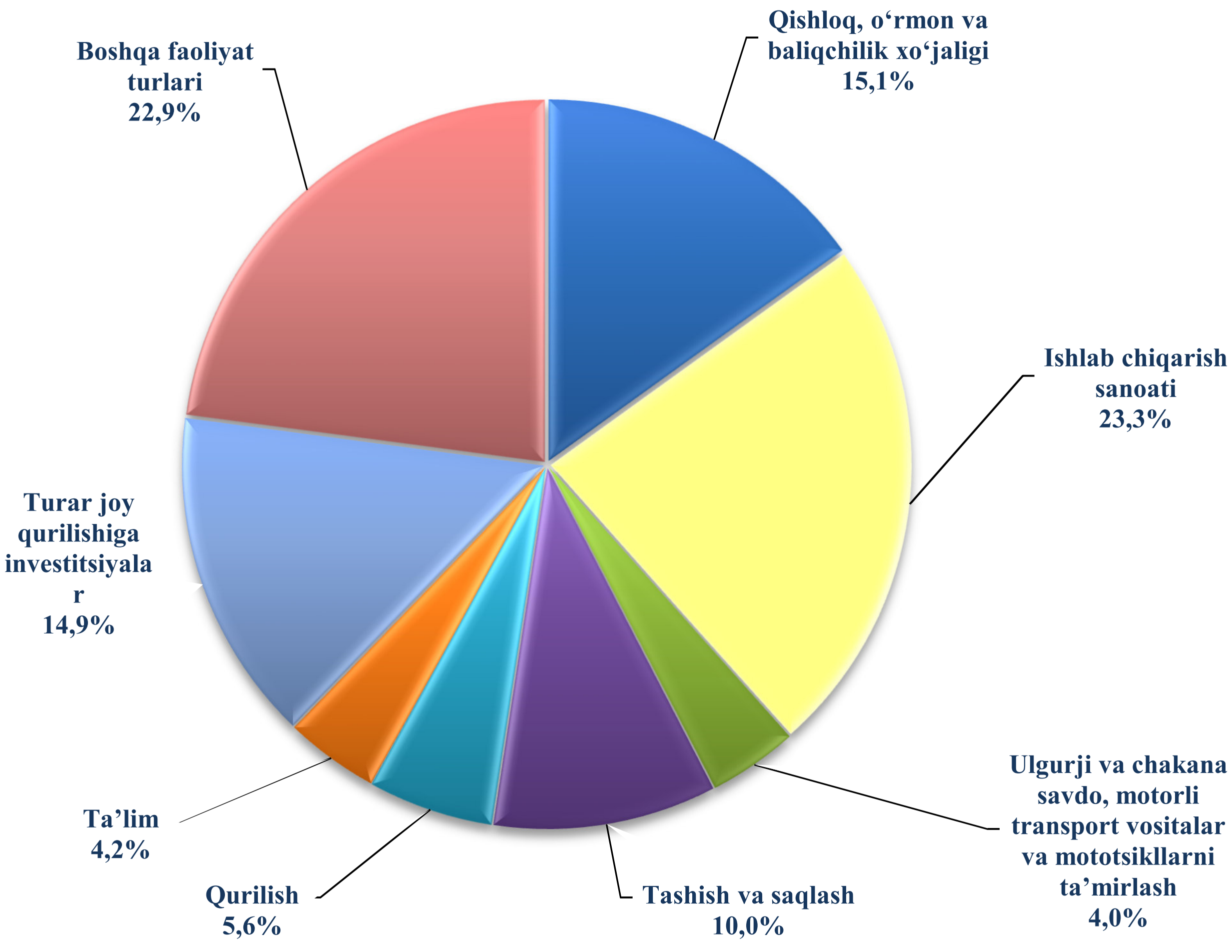

Asosiy kapitalga kiritilgan xorijiy investitsiya va kreditlar

2022- yilning yanvar–sentabr oylarida 1975,2 mlrd. so‘m (dollar ekvivalentida 178,3 mln. AQSH doll.) yoki o‘tgan yilning shu davriga nisbatan 101,0 % asosiy kapitalga xorijiy investitsiya va kreditlar o‘zlashtirildi.

Xorijiy investitsiya va kreditlarning eng katta ulushi Urganch shahrida (18,1 %), Shovot tumanida (11,4 %), Qo‘shko‘pir tumanida (11,1 %) kuzatildi.

Xorijiy investitsiyalarni o'zlashtirish, kreditlarni qo'shgan holda

	Xorijiy investitsiyalar o'zlashtirildi, mlrd. so'm		*Xorijiy investitsiyalar, nisbatan % da*	
	jami	*shu jumladan, kreditlar*	*jamiga*	*asosiy kapitalga investitsiyalar*
Xorazm viloyati	**1975,2**	**1387,0**	**100,0**	**29,1**
shahar va tumanlar:				
Urganch sh.	356,5	222,3	18,3	22,1
Xiva sh.	130,8	70,2	6,6	37,9
Bog'ot	36,5	36,5	1,8	11,8
Gurlan	43,2	43,2	2,2	14,1
Qo'shko'pir	219,0	219,0	11,1	32,4
Urganch	213,6	201,9	10,8	35,0
Hazorasp	66,2	66,2	3,3	20,4
Tuproqqal'a	74,0	74,0	3,7	20,7
Xonqa	168,5	168,5	8,5	33,3
Xiva	157,4	157,4	8,0	34,8
Shovot	225,8	0,0	11,4	49,4
Yangiariq	182,2	26,3	9,2	44,8
Yangibozor	101,7	101,7	5,1	24,4

Viloyatda xorijiy investitsiya va kreditlarning jami asosiy kapitalga o'zlashtirilgan investitsiyalardagi ulushi 32,0 % ni tashkil qildi. Eng ko'p ulushlar Qo'shko'pir tumani (9,9 %) va Urganch shahrida (6,3 %) ga to'g'ri keladi. Eng kam ulush Gurlan tumaniga (0,7 %) ga to'g'ri kelmoqda.

Xorijiy investitsiya va kreditlarni o‘zlashtirish (mlrd. so‘m)

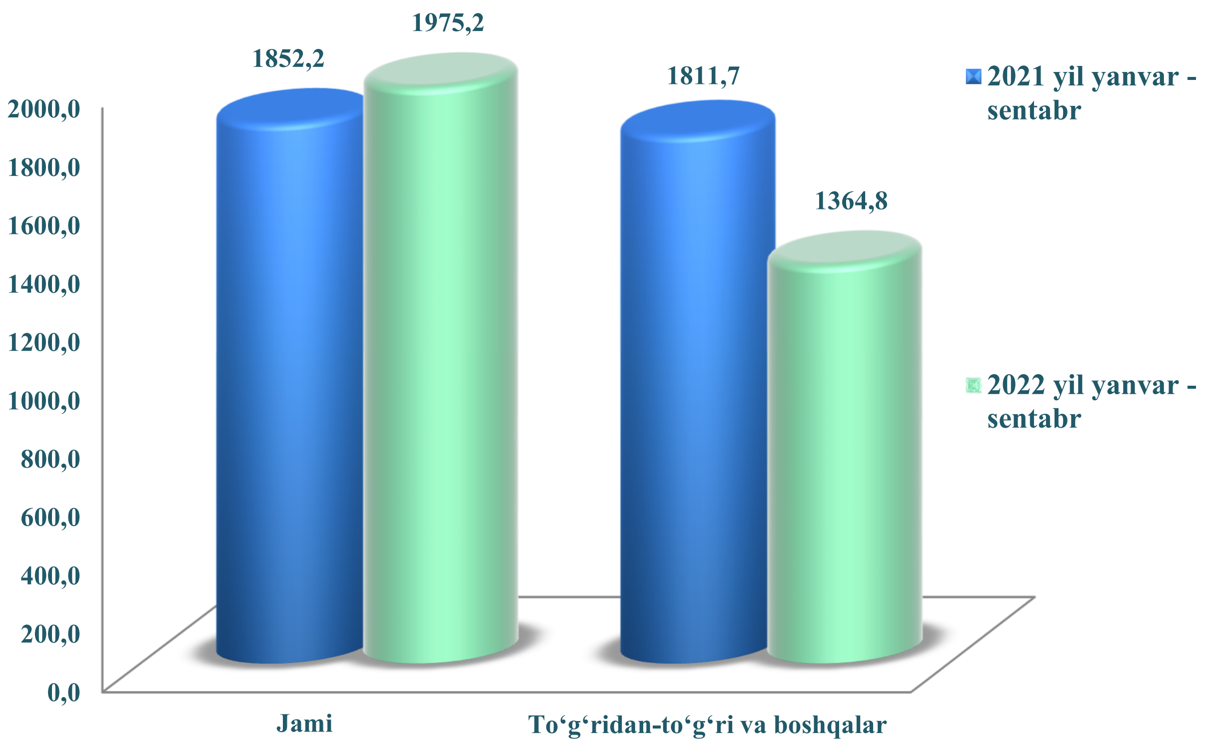

Jami o‘zlashtirilgan xorijiy investitsiya va kreditlarni 4,6 %, ya’ni 311,1 mlrd. so‘m (26,5 mln. AQSH doll.) O‘zbekiston Respublikasi kafolati ostidagi xorijiy kreditlar, 95,4 foizi xorijiy investitsiyalar 588,2 mlrd. so‘m (53,4 mln. AQSH doll.), shundan to‘g‘ridan-to‘g‘ri investitsiyalar 289,9 mlrd. so‘m (26,3 mln. AQSH doll.)ni tashkil qildi.

Ijtimoiy soha ob’ektlarini qurish

2022 yil yanvar-sentabr oylarida umumiy maydoni 830,6 ming kv.m. bo‘lgan 3065 ta (2021 yilning yanvar- sentabriga nisbatan 112,1 %) shu jumladan qishloq joylarida 743,5 ming kv.m. (122,1 %) uy-joy foydalanishga topshirildi. Turar joy qurilishiga o‘zlashtirilgan investitsiyalar 1000,5 mlrd. so‘mni yoki jami investitsiyalardagi ulushi 14,8 % ni tashkil qildi.

2022- yil yanvar – sentabr oylarida ishga tushirilgan turar joylar

	Barcha moliyalashtirish hisobidan:			
	Ishga tushirildi		*Ulardan yakka tartibdagi turar joylar*	
	ming kv.metr	*2021 yil mos davriga nisbatan % da*	*ming kv.metr*	*2021- yil mos davriga nisbatan % da*
Xorazmviloyati	**830,5**	**112,1**	**818,8**	**113,2**
Shahar va tumanlar:				
Urganch sh.	65,1	68,5	56,2	72,9
Xiva sh.	22,0	108,8	22,0	109,0
Bog‘ot	57,8	92,0	57,8	92,1
Gurlan	68,7	105,7	68,7	105,7
Qo‘shko‘pir	62,1	96,5	62,1	96,5
Urganch	106,1	2,9 m.	104,7	2,9 m.
Hazorasp	82,6	127,2	82,6	127,3
Tuproqqal’a	31,3	131,5	31,3	131,4
Xonqa	80,4	125,0	80,4	125,1
Xiva	74,0	117,0	72,5	114,7
Shovot	50,7	81,7	50,7	81,6
Yangiariq	63,1	111,8	63,1	111,7
Yangibozor	66,6	106,1	66,6	106,1

Yangi qurilish va rekonstruksiya hisobiga turar joylar va ijtimoiy ob’ektlarni ishga tushirish

	Barcha moliyalashtirish hisobidan:			
	Ishga tushirildi		*2021- yilning mos davriga nisbatan % da*	
	jami	*shu jumladan qishloq joylardi*	*Jami*	*shu jumladan qishloq joylardi*
Turar joylar umumiy maydoni, ming kv.metr	**830,5**	**743,5**	**112,0**	**122,1**
ulardan:				
yakka tartibdagi turar joylar	818,8	740,6	113,2	121,6
Namunaviy loyihalar asosida qurilgan yakka tartibdagi turar joylar	2,9	2,9	x	x
Poliklinikalar (QVPlarni qo‘shgan holda), qatnov	250	250	-	-
Umumta’lim va ixtisoslashtirilgan maktablar, o‘quvchi o‘rni	8158	7728	x	x
Suv tarmog‘i, km	257,6	232,3	146,4	150,3
Gaz tarmog‘i, km	-	-	-	-

Ichimlik suvi tarmoqlari qurilishiga 2022 yilning yanvar-sentabr oylarida 77,7 mlrd. so‘m investitsiya o‘zlashtirildi.

Gaz tarmoqlari qurilishiga 2022- yilning yanvar- sentabr oylarida investitsiya o‘zlashtirilmadi.

Qurilish ishlari

2022- yil yanvar- sentabr oylarida 3602,3 mlrd. so‘mlik qurilish ishlari bajarilib, o‘tgan yilning shu davriga nisbatan 101,7 % ni tashkil etdi.

Shahar va tumanlar kesimida qurilish ishlari o‘sish sur’ati

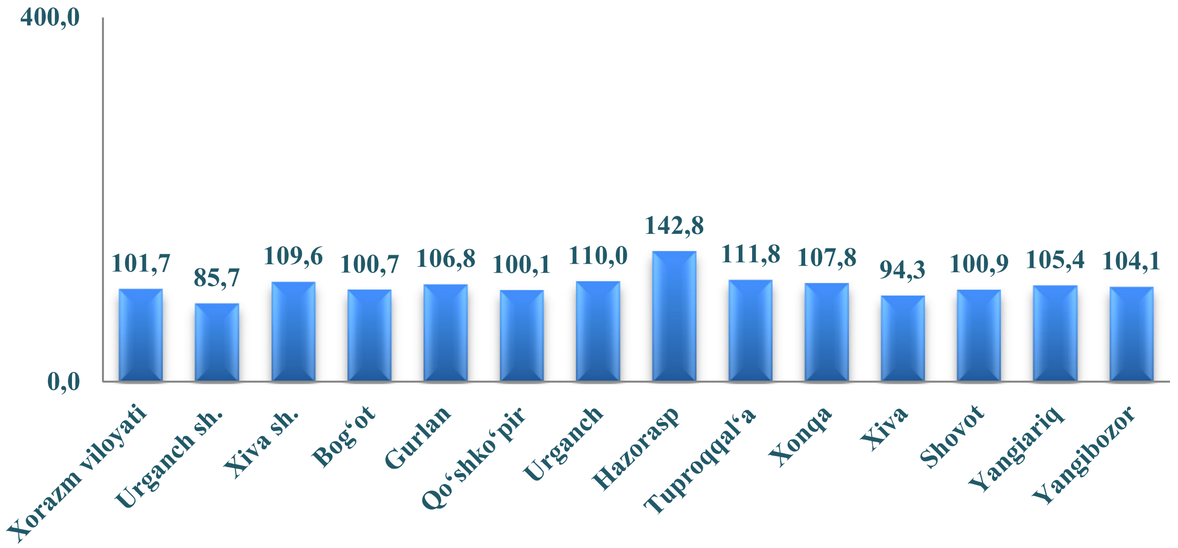

2021 yilning mos davriga nisbatan % da

Qurilish ishlari bo‘yicha yuqori o‘sish sur’atlari quyidagi shahar va tumanlarda: Hazorasp tumani 142,8 %, Tuproqqal’a tumanida 111,8 % va Urganch tumani 110,0 % o‘sish kuzatildi.

Aholi jon boshiga qurilish ishlari hajmi (ming so‘mda)

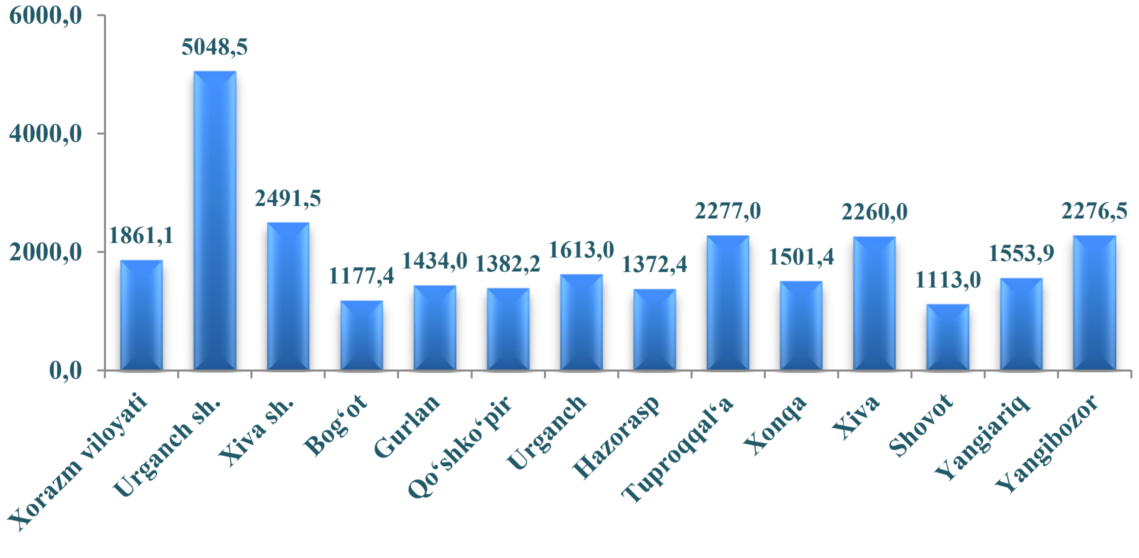

Mulkchilik shakllari bo‘yicha qurilish ishlari tarkibi

	yanvar–sentabr	
	2021- y.	*2022- y.*
Qurilish ishlari, ***mlrd. so‘m***	3131,9	3602,3
shu jumladan:		
davlat	143,5	190,1
nodavlat	2988,4	3412,2

Nodavlat mulkchilik shaklidagi tashkilotlar tomonidan 3412,2 mlrd. so‘mlik qurilish ishlari amalga oshirilib, jami qurilish ishlari hajmidagi ulushi 94,7 % ni (2021 yil yanvar-sentabriga nisbatan o‘sish sur’ati 100,4 %) tashkil qildi.

Iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha qurilish ishlari hajmi (*mlrd. so‘m*)

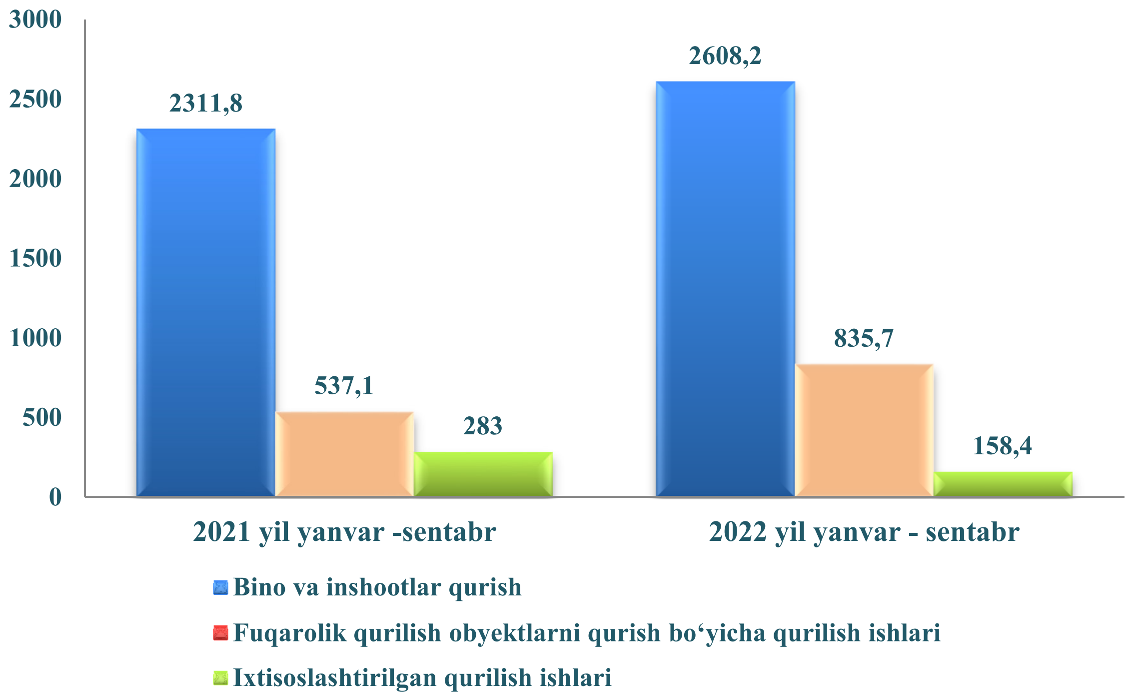

Qurilish ishlari umumiy hajmining 72,4 % binolar va inshootlarni qurish bo‘yicha qurilish ishlari, 23,2 % fuqarolik qurilishi ob’ektlarini qurish bo‘yicha qurilish ishlari va 4,4 % ixtisoslashtirilgan qurilish ishlariga to‘g‘ri keldi. Shu jumladan, umumiy hajmdan 100,0 % yangi qurilish, rekonstruksiya, kengaytirish, texnik qayta qurollantirish hajmiga to‘g‘ri keladi.

Hududlar kesimida qurilish ishlari mulkchilik shakllari bo‘yicha

	Jami, mlrd.so‘m	*shu jumladan mulkchilik shakllari bo‘yicha, jami hajmga nisbatan % da*	
		davlat	*nodavlat*
Xorazm viloyati	**3602,3**	**5,4**	**94,6**
Urganch sh.	746,4	6,0	94,0
Xiva sh.	238,6	7,1	92,9
tumanlar:			
Bog‘ot	200,8	0,0	100,0
Gurlan	219,1	8,0	92,0
Qo‘shko‘pir	244,6	7,0	93,0
Urganch	333,6	0,0	100,0
Hazorasp	274,3	6,0	94,0
Tuproqqal’a	129,9	15,4	84,6
Xonqa	289,4	4,5	95,5
Xiva	339,9	0,0	100,0
Shovot	195,1	9,4	90,6
Yangiariq	185,8	9,3	90,7
Yangibozor	204,7	4,4	95,6

Shahar va tumanlar kesimida iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha qurilish ishlari hajmi (*mlrd. so‘m)*

	Qurilish ishlari, xizmatlar jami	*shu jumladan iqtisodiy faoliyat turlari:*		
		Bino va inshootlar qurilishi	*Fuqarolik qurilishi ob’ektlari*	*Ixtisos-lashtiril-gan qurilish ishlari*
Xorazm viloyati	**3602,3**	**2608,2**	**835,7**	**158,4**
Urganch sh.	746,4	440,4	263,1	42,9
Xiva sh.	238,6	137,2	99,7	1,7
tumanlar:				
Bog‘ot	200,8	149,2	44,4	7,3
Gurlan	219,1	166,4	25,0	27,7
Qo‘shko‘pir	244,6	188,0	53,6	3,1
Urganch	333,6	236,5	65,3	31,8
Hazorasp	274,3	240,4	27,8	6,1
Tuproqqal’a	129,9	94,1	32,6	3,2
Xonqa	289,4	214,8	64,0	10,6
Xiva	339,9	266,8	63,7	9,5
Shovot	195,1	166,9	19,8	8,4
Yangiariq	185,8	160,3	23,6	1,9
Yangibozor	204,7	147,4	53,1	4,2

Viloyatda bajarilgan qurilish ishlarining iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha asosiy qismi bino va inshootlar qurilishi (2608,2 mlrd. so‘m) ga to‘g‘ri kelib, viloyat umumiy hajmida 72,4 % ni tashkil qildi. Shu bilan birga, fuqarolik qurilishi (835,7 mlrd. so‘m) ob’ektlari bo‘yicha bajarilgan qurilish ishlari viloyat umumiy hajmining 23,2 % ni hamda ixtisoslashtirilgan qurilish (158,4 mlrd. so‘m) ishlari 4,4 % ni tashkil etdi.

Statistik ko‘rsatkichlarga izohlar

Nomoliyaviy aktivlarga kiritilgan investitsiyalar – bu real mablag‘larni yaratishga yo‘naltirilgan investitsiyalar bo‘lib, quyidagilarni o‘z ichiga oladi: asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar, kapital ta’mirlashga xarajatlar, nomoddiy aktivlarga kiritilgan investitsiyalar (patentlar, litsenziyalar, dasturiy mahsulotlar, er maydonlaridan va tabiiy resurslardan foydalanish huquqlari va boshqalar).

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarga - barcha turdagi qurilish ishlariga qilingan xarajatlar; asbob-uskunalarni montaj qilish bo‘yicha xarajatlar; mashina, asbob-uskunalar (montaj talab etiladigan va talab etilmaydigan), transport vositalari, jihoz va xo‘jalik inventarini sotib olish; boshqa kapital ishlar va xarajatlar kiradi. Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar hajmlari to‘g‘risidagi ma’lumotlar, ilgari boshqa tashkilotlarning asosiy fondlarida hisobga olingan asbob-uskunalar, binolar va inshootlar (yoki ularning ehtiyot qismlari)ni sotib olishga qilingan xarajatlarsiz keltirilgan.

CHet el investitsiyalari – asosan kelgusida foyda olish maqsadida O‘zbekiston Respublikasi hududidagi korxona va tashkilotlarga kiritilgan chet el kapitali.

Investorlar – yuridik va jismoniy shaxslar bo‘lib, qarorlarni qabul qiluvchi va o‘z mablag‘lari, qarz mablag‘lari yoki jalb qilingan mablag‘larni investitsiya ko‘rinishida investitsion loyihalarga kiritishni amalga oshiruvchi hamda ulardan maqsadli foydalanilishini ta’minlab beruvchi investitsion faoliyat sub’ektlari hisoblanadi.

To‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar – bu korxonaga to‘liq egalik qiluvchi yoki korxona aksionerlik kapitalining 10 foizidan kam bo‘lmagan qismini nazorat qiluvchi, ya’ni korxonani boshqarishda ishtirok etish huquqigi ega bo‘lgan, to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investor yuridik yoki jismoniy shaxs tomonidan kiritilgan investitsiyalar.

Buyurtmachilar – investitsion jarayonning qatnashchilari. Buyurtmachi sifatida investorning o‘zi, shuningdek investor tomonidan amaldagi korxonalarni, binolarni, inshootlarni yangi qurilishi, qayta ta’mirlash, kengaytirish va texnik qayta qurollantirishni amalga oshirishlari uchun vakil etib tayinlangan jismoniy va yuridik shaxslar faoliyat ko‘rsatishlari mumkin. SHu bilan birga buyurtmachi investitsion jarayon qatnashchilarining tadbirkorlik va boshqa faoliyatiga, agarda ular orasidagi shartnomada nazarda tutilmagan bo‘lsa aralashmasliklari lozim.

Pudratchi – kapital qurilish uchun pudrat shartnomasi asosida bino va inshootlarni qurish bo‘yicha qurilish-montaj, qayta ta’mirlash, kapital ta’mirlash hamda texnologik va boshqa uskunalarni montaj qilish, sozlash va boshqa pudrat ishlarini bajarish bilan shug‘ullanadi.